

NURETTİN TOPÇU'NUN HİKÂYELERİNDE HAPİSHANE

Can ŞEN¹

Özet

Cumhuriyet dönemi aydınlarımızdan biri olan Nurettin Topçu (1909-1975) daha çok düşünür ve eğitimci kimliği ile tanınmaktadır. Yazdığı hikâyeler ve bir romanı ile edebiyatçı yönü de bulunan Topçu'nun bu yönü üzerinde yeteri kadar durulmamıştır. Onun Taşralı adlı kitabındaki hapisane temasını işlediği hikâyelerini incelediğimiz bu makale ile Topçu'nun hikâyeci yönü üzerine yapılan çalışmalara katkı sağlamayı amaçlamaktayız.

Nurettin Topçu, incelediğimiz bu hikâyelerinde hapisane kavramını alışılmışın dışında bir bakış açısı ile ele almıştır. Türkiye'nin geçirdiği çalkantılı dönemleri bizzat yaşamış bir düşünür olarak yaşadıklarının neticesinde oluşan karamsar bakış açısı bu hikâyelerini de şekillendirmiştir. Makalemizde Topçu'nun hapisaneyi nasıl ele aldığını ve bakış açısını ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Nurettin Topçu, Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyeciliği, Hikâye, Hapisane.

PRISON IN NURETTİN TOPÇU'S STORIES

Abstract

Nurettin Topçu who was one of the enlighteners of Republican period, is more known as an educator and philosopher. Studies that focus on his literary heritage of stories and a novel, are few. The present paper aims at analyzing prison concept in the stories from his book Taşralı thus contributing to the studies of Topçu's literary heritage.

In the stories under study, Nurettin Topçu created an alternative view on prison concept. He experienced living during the troublesome period of Turkish history, and this traumatizing experience shaped the author's pessimistic world view reflected in the poetics of his short stories. In the present paper we are trying to investigate prison concept created in Topçu's writing and analyze his literary point of view.

Keywords: Nurettin Topçu, Turkish Story in The Republican Era, Story, Prison.

---

¹ Okt., Bartın Üniversitesi, Rektörlük, Türk Dili Bölümü, cansen20@gmail.com.

1- GİRİŞ:

Cumhuriyet dönemi kültür tarihimizde düşünür ve eğitimci kimliği ile tanınan Nurettin Topçu'nun (1909-1975) edip yönü geri planda kalmıştır ve bununla bağlantılı olarak Topçu'nun edebî eserleri üzerinde yeterince durulmamıştır. *Taşralı* adlı bir hikâye kitabı yayımlayan ve vefâtından sonra basılan *Reha* adlı bir romanı olan Topçu, bu iki edebî eserinde fikrî eserlerinde de ortaya koyduğu düşüncelerini kurmaca âlemin olanakları içerisinde işlemiştir. Bu makalemiz ile Nurettin Topçu'nun hikâyeleri üzerine yapılan çalışmalara bir katkı koymayı amaçlamaktayız.

Tarih boyunca edebiyatın iki işlevi ön plana çıkmıştır. Birincisi edebiyatın şahsî duyguların ifâdesi için bir araç işlevi görmesi, ikincisi ise edebiyatın toplumsal sorunların işlendiği ve bunlara çözümler arandığı bir platform olarak değerlendirilmesidir (Kaplan 1998: 24). Nurettin Topçu, hikâyelerinde şahsî duygularını da işlemekle beraber ağırlıklı olarak toplumsal sorunlar üzerinde durmuştur. Hatta duygularının kaynağı da büyük ölçüde toplumsal sorunlardır. Bu noktada o, hikâyelerinde edebiyatın toplumsal işlevinden yararlanarak Türk toplumunun sorunlarını dile getirmeye çalışmıştır. Mustafa Kutlu, Nurettin Topçu'nun 1959'da yayımladığı *Taşralı* kitabındaki hikâyelerini "Anadolu köylüsünü ele alan hikâyeler", "aydın kesimin meselelerini işleyen hikâyeler" ve "Topçu'nun kendi kişiliği, hayalleri, ıstırapları ile günlük gerçekleri aşan, öte fikrine yönelen, soyut hikâyeler" olmak üzere üç gruba ayırarak onun hikâyelerinin çoğunun birinci gruba girdiğini belirtmiştir (Kutlu 1992: 124). Topçu'nun edebî eserleri üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlayan Fadime Şık ise onun hikâyelerinde işlediği konuları şöyle belirtmiştir:

"Topçu, hikâyelerinde sınırsız kazanma ihtirasıyla insanları sömürmeyi, dini sadece şekilcilikten ibaret görüp onu bir çıkar ve kazanç aracı yapmayı, makam ve mevkilerin kötüye kullanılmasını, şahsiyetsizliği, insanları putlaştırmayı, köylünün topraktan ayrı bırakılmasını, üfürükçü ve hurafeci imamları, köylüyü ezen jandarmayı ve Anadolu'nun toprağına emek vermemiş sonradan bu topraklara gelmiş olan göçmenleri kıyasıya eleştirir. Bunlar karşısında ideal nizamı tesis etme görevini çoğu zaman fedakâr öğretmenlere verir. Aydınlanma mektepten başlayacaktır. Kurtulma ise ancak kurtarma ile olacaktır. Topçu; bazı hikâyelerinde de kötü, ahlaksız eylemlerin eleştirisini, Kur'an'dan ilham alarak oluşturduğu kıyamet ve hesap günü kurgularıyla sunar." (Şık 2008: 149)

Hüseyin Su da işlediği bu konulardan ve konuları ele alış biçiminden yola çıkarak Topçu'nun hikâyelerinin sosyal gerçekçiliğe yakın durduğunu belirtmiştir (Su 2006: 353). Bu bağlamda Topçu'nun hikâyeleri edebiyat sosyolojisi açısından önemli eserler olarak karşımıza çıkar. Bu hikâyeler o dönemde köy ve kentteki pek çok sorunu bize göstermektedir. Topçu'nun bu sorunlara bakışı ise kendi fikir ve duygu dünyasının izlerini taşımaktadır.

Bu bağlamda biz de çalışmamızda Nurettin Topçu'nun hikâyelerindeki toplumsal sorunlarla ilişkili olarak hapishaneyi nasıl ele aldığını ortaya koymaya çalışacağız.

2- Nurettin Topçu'nun Hikâyelerinde Bir Mekân Olarak Hapishane:

Nurettin Topçu'nun *Taşralı* adlı kitabında on dokuz hikâye yer almaktadır, Topçu'nun vefâtından sonra Dergâh Yayınları onun dergilerde kalan dört hikâyesini de bu kitaba almıştır. Bir mekân olarak hapishane bu hikâyelerden dördünde karşımıza çıkmaktadır.

Topçu'nun hikâyelerinde hapishane, suçluların cezalarını çektikleri bir mekân olmanın ötesinde daha farklı bir bakış açısı ile değerlendirilir. Makalemizde hikâyelerden yola çıkarak bu bakış açısını ortaya koyacağız.

Kitabın ilk hikâyesi olan "Taşralı"da (Topçu 2010: 11-28) Şebinkarahisarlı zengin bir ağanın kızı olan Emine, babasının çiftliğinde çalışan Sefer'e âşık olur ve evlenirler; bir kızları ve bir oğulları olur. Evlenmelerinden beş sene sonra Emine'nin babasının altın kemeriyle altın kakmalı kırbacı çalınır. Bunları Sefer'in çaldığı söylenir. Sefer, masum olduğunu anlatmaya çalışsa da kaynatası ona inanmaz, ona hakaret eder ve onu döver. Ağanın hakaretlerine dayanamayan Sefer, kaynatasını bıçaklayarak öldürür. Çalınanlar daha sonra bir başkasının evinde bulunsa da iş işten geçmiş, Sefer cinayet yüzünden hapse girmiştir. Hikâyenin sonunda Sefer'e iftira atanın Çerkezoğlu olduğunu öğreniriz. Sefer'in babasıyla kendi babası arasında eski bir husumet olan Çerkezoğlu, hırsızlık konusunda ağayı Sefer'e karşı kıskırtmıştır.

Çerkezoğlu, daha sonra memleketten İstanbul'a göçmüştür ve burada doktoralara simsarlık yapmaktadır. Taşradan İstanbul'a tedavi amacıyla gelen köylüleri kandırıp beraber çalıştığı doktora götürür. Doktor ise hastaları tedavi etmek yerine onları paraları bitene kadar oylar. Doktor böylece Çerkezoğlu ile birlikte gariban Anadoluşuları soymaktadır.

Önce Sivas'ta hapis yatan Sefer, sonra İstanbul'a nakledilir. Emine ve çocuklarının acı sonu da bu nakille gelir. Emine, kocasına yakın olmak, ziyaret günlerinde onu görebilmek için İstanbul'a göçer. Eski husumetinin hıncı dinmeyen Çerkezoğlu, İstanbul'a geldiğini öğrendiği Emine'yi ona yardımcı olur gibi davranarak Doktor'un yanına hizmetçi olarak sokar. Doktor, bir süre sonra Emine'nin kızı Şahbaz'ı iğfal eder ve hamile bırakır. Doğacak bir çocuğu istemediğini söyleyen Doktor, Şahbaz'ı kürtaja zorlar ve Şahbaz kürtaj esnasında ölür.

Kızını kaybeden ve işsiz kalan Emine'yi Çerkezoğlu yine iyilik ediyormuş gibi görünerek bir tiyatro aktörünün evine hizmetçi olarak yerleştirir. Doktor gibi bozuk karakterli olan bu Aktör, Doktor'a dava açarak kızının intikamını alacağını söyleyerek Emine'nin altınlarını alır ve onlara el koyar. Emine vakit geçip altınlarını isteyince Aktör onu sokağa atar ve Emine'nin oğlu Hasan'a hırsızlık iftirası atarak onun da hapse girmesine sebep olur.

Başına gelen tüm bu felaketleri yakında hapisten çıkacak kocasına nasıl anlatacağını düşünen Emine bunalıma girer. Sefer hapisten çıktıktan sonra Çerkezoğlu, ona kızının öldüğünü ve buna Doktor'un sebep olduğunu söyler. Bu arada Emine, yaşadığı bunalıma dayanamayarak intihar eder. Sefer, intikam için Doktor'u öldürür ve yeniden tutuklanır. Adliyede Çerkezoğlu ona karısının kendini astığını ve oğlunun tutuklandığını da söyleyerek onu bir kez daha yıkar ve hikâye bu noktada sona erer.

Hikâyede Çerkezoğlu, Doktor, Aktör gibi kişiler masum ve güçsüz insanları ezmektedir. Sadece kürtaja karşı Emine'yi uyaran ve daha sonra "Tıbbiyeli" hikâyesinde karşımıza çıkacak olan tıp öğrencisi olumlu bir kişi olarak

görülür. Büyük şehirde herkes paranın ve çıkarın peşine düşmüştür. İstanbul'da herkes Emine'yi "alçak taşralı" diyerek aşağılamıştır (Topçu 2010: 22). Emine, yaşadıklarının üzerine şöyle düşünür: "(...) İstanbul bir cehennemdi ve herkes burada bir zebâni. Burası Anadolu'nun kabri idi. Belâsını bulacak kulları kader buraya sürüklüyordu. (...)" (Topçu 2010: 19).

Hikâyede hapishaneye, dışarıya göre daha ideal bir mekân olarak bakılır. Kızının ölümünü söylemek için ziyarete gittiğinde Emine, Sefer'e olanları anlatamaz ve şöyle düşünür: "Emine hapishanenin Sefer için dışarıdan rahat olacağını düşünüyordu. Anadolu çocuğunun İstanbul'da hapishaneden daha çok rahat bulacağı neresi vardı ki. (...)" (Topçu 2010: 13-14). Sefer'in iftiraya uğrayarak cinayet işlediğini ve Çerkezoğlu, Doktor, Aktör gibilerin dışarıda yaptıklarını göz önünde bulundurursak hikâyede asıl suçluların dışarıda dünyayı bir zindana çevirdiği, masumların ise hapse düştüğü görülür.

Topçu'nun hapishaneyi ele aldığı ikinci hikâyesi "Mübarek Zât"tır (Topçu 2010: 37-56). İki sene önce tıbbiyeyi bitirerek ihtisasını yapan Doktor Niyazi, arkadaşlarıyla çıkardığı bir düşünce dergisinde yer alan İslâmî içerikli bir yazısından ötürü tutuklanmıştır ve üç aydır hapishanededir. Mahkemeden Doktor Niyazi için kefaletle tahliye kararı çıkar. Okuldan arkadaşı olan Doktor Fuat, Niyazi'nin memleketteki ailesi fakir olduğu için onun İstanbul'daki akrabalarından ve tanıdıklardan tahliye için gerekli parayı bulmaya çalışır.

Fuat ile Niyazi, tamamen halis niyetlerle, İstanbul'da daha çok muhafazakâr zenginlerin bağlı olduğu bir cemaate intisap etmişlerdir. Cemaatin başında Filibeli Ebabil Hoca bulunmaktadır. Fuat, parayı bulmaya çalışırken Niyazi'nin akrabalarından ve cemaate bağlı zenginlerden yardım ister. Hepsisi zengin olan bu insanlar Niyazi için yardımda bulunmaya yanaşmazlar. Gün boyu çaresizlik içinde oradan oraya koşturana Fuat, akşam bir çözüm bulabilmek niyetiyle Ebabil Hoca'nın ve cemaatin önde gelen isimlerinin katıldığı Suadiye'deki bir nikâha gider. Bütün gün koşturduğu için geç kalan Fuat gecenin sonundaki sohbete anca yetişir.

Hikâyede Doktor Niyazi'nin akrabaları, onun mesleğini yapıp çok para kazanmak, zengin olmak yerine dinle, siyasî işlerle uğraşıp hapse girmesinden rahatsız olduklarını ifâde ederler. Onlara göre Niyazi bu tip işlerle uğraştığı için hapse düşmeyi hak etmiştir. Bu yüzden ona yardımcı olmak istemezler. Cemaate bağlı zengin iş adamları ise şeyhleri Ebabil Hoca'nın Niyazi'ye yardım edilmemesi gerektiğini, bu iş için izin vermediğini söyleyerek Fuat'ı geri çevirirler.

Nikâh gecesindeki sohbette konuşulan ve yaşananlardan Ebabil Hoca'nın sahte bir şeyh, dini maddi çıkarları için kullanan bir düzenbaz olduğunu; ona intisap eden zengin iş adamlarının ise şeyhin nüfuzundan faydalanmak için ona bağlandıklarını öğreniriz. Niyazi, Fuat ve birkaç kişi dışında Ebabil Hoca'nın cemaatine bağlı herkes riyakâr bir yaşam tarzı içindedir. Zahirde benimsedikleri Allah korkusundan gerçek anlamda uzak olan bu insanlar için önemli olan şey paradır. Topçu, onların maddiyata düşkünlüğünü şu satırlarla vurgular:

"(...) tüccarlardan Nuhzade, şeyh efendiye, 'şer'an kazancın haddi nedir?' diye bir soru sordu. Ebabilzade, kendisinin umman olan ilmine tevcih edilen bu soru herkesi memnun edecek cevabına vâkıfıdı:

- Şeriatla kazancın haddi yoktur, dedi. Bir kuruşluk malı yüz kuruşa, bin kuruşa satabilirsin: Elverir ki malın noksanını müşteriye söyleyesin, kusurlarını saklamayasın. İcap ve kabulde her iki taraf serbesttir. Şeriat kârda serbestliği tecviz etmiştir. İmam Ebu Yusuf'un kavli budur.

Cemaati teşkil edenlerin pek çoğu ikinci cihan harbinin zenginleriydi. Hepsini de yaptıkları ihtikâr sayesinde milyonluk olmuşlardı. Demek ki şeriat hepsini bağırına basıyordu. Böyle şeyhe ve şeriata herşey feda edilirdi. (...)" (Topçu 2010: 49)

Ebabil Hoca'nın müritlerine Doktor Niyazi ve Doktor Fuat'a yardım etmeyi yasaklamasının sebebi de bu genç doktorların hakikate bağlı tavırları ve onun yukarıda alıntılıdığımızı benzer çıkarıcı fetvalarına katılmamalarıdır. Bu noktada Niyazi ve Fuat, sahte şeyhin otoritesine karşı tehlikeli olabilecek insanlardır.

Nurettin Topçu, bu hikâyesinde insanların maddiyata düşkünlüğünü ve dini çıkarları için nasıl araç olarak kullandıklarını ortaya koyarak bu tip insanları eleştirmiştir. Hikâyenin sonunda Ebabil Hoca'nın ve cemaatin gerçek yüzünü iyice gören Fuat, bu insanlardan yardım istediği için utanır ve şöyle düşünür:

"(...) İdeal arkadaşının selâmeti için bunlara koşmakla Niyazi'nin hatırasına ihanet etmişti. Hapisteki dostunu şimdi mes'ut görüyordu. Ona imreniyordu. İçinden bir ses sanki ona, 'dostunu kurtarmak için buraya koşacak yerde sen de niçin hapse girmedin?' diye sesleniyordu. (...)" (Topçu 2010: 55)

Topçu, "Taşralı" da olduğu gibi bu hikâyesinde dünyayı kötülerin, çıkarıcıların ele geçirdiğini, Niyazi gibi masumlarınsa hapis yattığını ortaya koyar ve yukarıdaki satırlarda gördüğümüz üzere dış dünyaya karşı hapishaneyi idealleştirir. Hikâyenin sonunda Fuat da dünyanın bozulmuşluğuna karşı hapse girmeye karar verir:

"(...) Başka yol yoktu. Ama bu acıklı, elemli bir yoldu. Ancak ruhunu kurtarmak için varlığını bu ateşe atması icabediyordu. Niyazi'nin yaptığı hareketi aynen tekrarlaması lâzım geliyordu. Daha şiddetli bir yazıyı kaleme alarak o da tıpkı Niyazi gibi tevkif edilecek, hapsedilecek ve o zaman ruhunun selâmetine kavuşacaktı." (Topçu 2010: 56)

Nurettin Topçu'nun Araboğlu adlı vahşi bir eşkiyayı anlattığı "Araboğlu" hikâyesinde (Topçu 2010: 94-106) yazar hapishaneye kısaca değinir. Hikâyede türlü cinayet ve hırsızlık suçları işleyen Araboğlu bir türlü cezalandırılmaz. Bir kere yakalanıp hapse atılsa da kaçır:

"(...) Bir gece köye indiğini ve evinde gizlendiğini haber alarak evinin etrafını çeviren bir müfreze candarmayı penceresinden ateş ederek kaçırmıştı. Sonra dağda yakalanıp kasabanın hapishanesine atıldığı halde, hapishanenin duvarını delerek firar etmişti. İlk firarında kendisini tahkir ederek ellerini kelepçeleyen candarmaların gözleri önünde kelepçesini kırmış ve candarmaları birer yumrukta bayıltarak savuşmuştu. (...)" (Topçu 2010: 96)

Yazarın bu hikâyedeki tutumu da diğer iki hikâyeye aynıdır. Araboğlu gibi eşkiyalar bir türlü hapsedilememekte, cezalandırılmamakta ve bu insanlar masumlara eziyet ederek dünyayı bir zindana çevirmektedirler. Bu noktada Topçu'nun, özellikle Yaşar Kemal'in *İnce Memed*'i ile 1950'lerden itibaren bir dönem popüler olan ve yüceltilen "eşkiyalık" kavramına (Kaplan 1988: 276) yaklaşımı bu konunun işlendiği köy romanlarındaki genel

tavrın aksine olumsuzdur. Onun eşkıyalığa bu menfi yaklaşımı eşkıyalığın ahlâkî ve toplumsal düzenin sağlam olmaması yüzünden ortaya çıktığını düşünen Kemal Tahir'in yaklaşımı (Kaplan 1988: 108-110) ile benzeşmektedir.

Ele alacağımız son hikâye olan "Tıbbiyeli" (Topçu 2010: 276-292) kitaba sonradan eklenen dört hikâyeden biridir. "Tıbbiyeli" *Taşralı*'nın ilk hikâyesiyle bağlantılıdır. İncelediğimiz ilk hikâyede kızının kürtajına karşı Emine'yi uyaran Sivaslı genç tıp öğrencisi bu hikâyenin merkezî kişisidir. Topçu, "Tıbbiyeli"de Sivas'tan fakir bir ailenin çocuğu olarak İstanbul'a tıp okumaya gelen bu gencin fikrî ve manevî olgunlaşma sürecini anlatmıştır. Bu genç kendisi gibi fakir bir ailenin kızı olan Antepli Mersiye'ye âşık olur. Mersiye ve annesi tıpkı "Taşralı" hikâyesindeki Emine gibi İstanbul'da pek çok kötülükle karşılaşmışlardır. Mersiye'nin aşkı genç Tıbbiyeli'nin olgunlaşmasını sağlar. Onun olgunlaşmasını sağlayan bir başka kişi ise Nurettin Topçu'nun gerçek hayatındaki mürşidi olan Abdülâziz Bekkine'dir. Hikâyede ismi sadece Abdülâziz olarak geçmektedir. "Mübarek Zât" hikâyesinde gördüğümüz sahte din adamlarına örnek olarak bu hikâyede de Şamlı Şeyh Efendi karşımıza çıkar. Abdülâziz, bunlar gibi sahte din adamları ile mücadele etmektedir.

Genç Tıbbiyeli'nin Abdülâziz ile ilişkisi ve okulda savunduğu toplumcu görüşler sıkıntı yaşamasına yol açar. Abdülâziz'in gerçekleri halka anlatma çabası karşısında itibarını kaybedeceği korkusu ile Şamlı Şeyh, Abdülâziz ile uğraşmaya başlar ve onun tutuklanmasına sebep olur. Tıbbiyeli de onunla olan bağlantısı yüzünden tutuklanır. Tıbbiyeli'nin Abdülâziz'le mektuplaşmaları Mersiye'nin evinde bulunur, o da tutuklanır. Şamlı Şeyh böylece üç kişinin tutuklanmasına sebep olmuştur. Abdülâziz hapiste vefât eder, Mersiye hapisteyken uğradığı iftira yüzünden intihar eder, Tıbbiyeli ise sevdiklerini kaybetmiş bir vaziyette bir süre sonra af kanunu ile hapisten çıkar.

Bu hikâyede hapishane masumların çile çektiği bir mekân olarak işlenmiştir. Şamlı Şeyh ve oğlu gibi düzenbazlar halkı uyutup kendi çıkarları için kullanırken Abdülâziz, Tıbbiyeli ve Mersiye gibi masumlar bu kötü insanların iftiralari ile hapse düşmektedirler. Diğer üç hikâyede olduğu gibi kötüler dışarıda düzenlerini sürdürürken masumlar hapiste çile çekmektedirler.

Dört hikâyeye genel olarak baktığımızda özellikle "Taşralı" ve "Mübarek Zât"ta hapishaneye Topçu'nun olumlu bir yaklaşımla baktığını görürüz. Hapishane dış dünyaya göre daha iyidir. Dışarıdaki hayat levs-i riyâyâ batmıştır. Hapishane ise masumların bu hayat karşısında bir nev'i sığınağıdır.

Nurettin Topçu'nun bu yaklaşımı İslâmî düşüncede ve Batı edebiyatında da karşımıza çıkmaktadır. Hz. Muhammed'in "*Dünya mümine zindan, kâfire cennettir.*" hadis-i şerifi (Güleç 2006: 183) mutasavvif şairleri etkilemiştir:

"(...) Bu hadis-i şerifte dünya, inananlar için hapishane olarak değerlendirilmiştir. Bu konuda yorum yapan hadis âlimleri, bu durumu inananlar için Rabblerin ahirette hazırladığı cennete nispetle dünya hayatının bir hapishane hükmünde kaldığını belirtirler. (...)" (Güleç 2006: 183)

Topçu'nun da benimsediği bu yaklaşım Batı dünyasında Shakespeare'in *Hamlet* piyesinde de karşımıza çıkmaktadır. Prens Hamlet, Danimarka'ya ve tüm dünyayı bir hapishane olarak görmektedir:

"HAMLET: (...) Durun daha özel bir şey sorayım size: Ne kötülük ettiniz de dostlarım, kader bu zindana yolladı sizi?"

GUİLDENSTERN: Zindan mı efendimiz?"

HAMLET: Danimarka bir zindandır.

ROSENCRANTZ: Dünya da bir zindandır öyleyse.

HAMLET: Hem de nasıl, mahzenleri, dehlizleri, delikleriyle. En berbat köşesi de Danimarka.

ROSENCRANTZ: Biz öyle düşünmüyoruz, efendimiz.

HAMLET: Size göre hava hoş öyleyse. Zaten dünya ne iyidir ne kötü, düşüncenize bağlıdır iyilik kötülük. Bana göre dünya zindan." (Shakespeare 2011: 54)

Hamlet'in karamsar bakış açısı Nurettin Topçu'nun hikâyelerinde de açık bir şekilde görülür. Düzenbazlar, katiller, hırsızlar, çıkarıcı ve sahte din adamları, cahillik tüm Anadolu'yu ve İstanbul'u sarmıştır *Taşralı*'da. "Köy Hocası" (Topçu 2010: 131-144) ve "Nahiye Müdürü" (Topçu 2010: 218-229) hikâyelerinde cahillik ve kötülükle mücadele eden insanlar olsa da bunlar da hikâyelerin sonunda kötülüğe karşı yenilirler. Süleyman Seyfi Öğün, Topçu'nun eserlerindeki bu karamsarlığı onun kendi hayatıyla ilişkili olarak değerlendirir:

"(...) Topçu, 1920'den 1970'lere uzanan süreçler içinde, tek-parti dönemini, İkinci Dünya Savaşı koşullarını, çok partili hayatı, D.P. iktidarını, 27 Mayıs'ı, 12 Mart'ı, 70'li yılların siyasal kaosunu ve iç savaşın eşiğine gelindiği günleri yaşamıştır. Toplumsal alanda Türkiye'nin geçirdiği çok önemli değişimleri izleyebilmektedir. Bu dönemler itibari ile toplumsal hayatta geleneksellik ve bu gelenekselliğin kaynağı olan kırsal hayatın çözülüşünü, nüfusun hızlı bir biçimde kentlere aktığını, yerleşik değerlerin ve statülerin değiştiğini görmüştür. Topçu'nun düşünceleri bütün bu olayların ekseninde biçimlenir ve onu başlangıçtan sona kadar kötümser bir dünya görüşünün insanı yapar. Taşdığı ahlâk idealleri ve ilkeleri ile yaşanan somut hayat arasında bitip tükenmek bilmeyen bir savaş vardır. (...)" (Öğün 1992: 57)

Türkiye'de yaşanan bu dönüşümler ve zaman zaman ortaya çıkan kaosla beraber toplumdaki ahlâkî yozlaşmalar Nurettin Topçu'nun karamsar bir dünya görüşü geliştirmesine yol açmıştır. Hikâyelerdeki karamsar bakış açısının da sebebi budur.

3- SONUÇ

Hapishane Nurettin Topçu'nun incelediğimiz dört hikâyesinde bir mekân olarak kullanılmıştır. Hapishanelerin aslî işlevi suçluları cezalandırmaktır. Bu hikâyelerde ise hapishane aslî işlevinin dışında iftiraya uğramış masumların girdiği bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır. Nurettin Topçu'nun hikâyelerinde toplumdaki ahlâkî yozlaşma ve adalet mekanizmasındaki zafiyetler sebebiyle hapishane aslî işlevini yitirmiştir. Araboğlu gibi suçlular, devlet kuvvetleri tarafından yakalanamaz, yakalansalar bile hapiste tutulamazlar. Hapishanede çile

çekenler ise Sefer, Niyazi, Mersiye, Abdülâziz ve Tibbiyeli gibi masum kişilerdir. Bu insanlar masumiyetlerini bir türlü kanıtlayamazlar ve bu yüzden suçlular dışarıda gezerken onlar özgürlüklerini yitirirler.

Bununla birlikte Topçu, Hz. Muhammed'in "*Dünya mümine zindan, kâfire cennettir.*" hadis-i şerifinin de etkisiyle hapishaneye dış dünyadaki yozlaşmışlığa karşı daha olumlu bir yaklaşım içerisindedir. Ona göre iftiracı, çıkarıcı, din sömürücüsü insanlarla dolu bir dünyaya nazaran masum insanların çile çektiği hapishane daha iyidir. Bu yüzden "Taşralı" hikâyesinde Emine, Sefer için hapishanenin dışarıdan iyi olduğunu düşünür. Yine bu minvalde "Mübarek Zât" hikâyesinin Doktor Fuat'ı çaresizlik içinde kalıp arkadaşı Doktor Niyazi'ye yardım edemeyeceğini anlayınca yozlaşmış dış dünyaya karşı hapse girmeye karar verir.

Kaynakları farklı da olsa Divan şairlerinde ve *Hamlet*'te gördüğümüz dünyayı bir zindan olarak görme düşüncesi Nurettin Topçu'nun bu hikâyelerinde de görülmektedir ve o, buna bağlı olarak hapishaneyi -yukarıda da belirttiğimiz gibi- dış dünyaya karşı daha ideal bir mekân olarak değerlendirmektedir. Hapishanenin alışılmışın dışında bu şekilde ideal bir mekân olarak sunulması aynı zamanda ironik bir toplumsal eleştiridir. Topçu, bu şekilde toplumla beraber güvenlik ve adalet kurumlarının da bozulduğunu düşünmektedir.

KAYNAKLAR:

GÜLEÇ, İsmail (2006), "Mutasavvıf Şairlerde 'Zindan' Kavramı", *Zindanlar ve Mahkûmlar*, Editörler: Emine Gürsoy-Naskali, Hilal Oytun Altun, İstanbul: Babil Yayınları

KAPLAN, Ramazan (1988), *Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

KAPLAN, Ramazan (1998), "Edebiyat ve Toplum", *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Editör: Zeliha Güneş, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları

KUTLU, Mustafa (1992), "Nurettin Topçu'nun Hikâyeleri: Taşralı", *Nurettin Topçu'ya Armağan*, İstanbul: Dergâh Yayınları

ÖĞÜN, Süleyman Seyfi (1992), *Türkiye'de Cemaatçi Milliyetçilik ve Nurettin Topçu*, İstanbul: Dergâh Yayınları,

SU, Hüseyin (2006), "Yarıncı Türkiye'nin Öyküleri", *Hece Dergisi Nurettin Topçu Özel Sayısı*, sayı: 109, s. 349-356

ŞIK, Fadime (2008), *Bir Filozofun Edebî Kimliği "Nurettin Topçu"*, basılmamış yüksek lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

TOPÇU, Nurettin (2010), *Taşralı*, Hazırlayanlar: Ezel Erverdi, İsmail Kara, İstanbul: Dergâh Yayınları

SHAKESPEARE, William (2011), *Hamlet*, Çeviren: Sabahattin Eyüboğlu, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

